

VRASENE – BELGISCHE FRUITVEILING 2013

INHOUD

1.	VERANTWOORDING	7
2.	AANLEIDING EN DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK	7
3.	ADMINISTRATIEVE FICHE	9
4.	SITUERING	11
4.1.	ALGEMENE SITUERING	11
4.2.	TOPOGRAFISCHE SITUERING	11
4.3.	GEOLOGISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING	11
5.	CONTEXT	14
5.1.	HISTORISCHE CONTEXT	14
5.2.	ARCHEOLOGISCHE CONTEXT	14
6.	ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK	15
6.1.	METHODOLOGIE	15
6.2.	ONDERZOEKSRÉSULTATEN	15
6.2.1.	Bodemkundige vaststellingen	15
6.2.2.	Archeologische vaststellingen	16
6.2.3.	Assessment en basisanalyse van de vondsten en stalen	18
6.2.4.	Chronologie en datering	20
6.2.6.	Afbakening van de site	21
7.	SYNTHESE	22
8.	ADVIES	22
9.	SAMENVATTING	22
10.	BIBLIOGRAFIE	23
11.	BIJLAGEN	24

1. VERANTWOORDING

In 2013 besliste de Belgische Fruitveiling cvba over te gaan tot de bouw van een extra loods op haar terreinen te Vrasene. Aangezien archeologisch onderzoek van de aanpalende terreinen van het toenmalige Profruco cv belangrijke archeologische sporen aan het licht bracht, werd een archeologisch vooronderzoek opgelegd voor deze uitbreiding.

Van 24 tot en met 26 april 2013 werd dit proefsleuvenonderzoek uitgevoerd door de Archeologische Dienst Waasland (ADW). Het project werd geleid door archeologen Thierry Van Neste en Annebeth Plyson.

2. AANLEIDING EN DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK

De vlakdekkende opgraving die in 2007 door de ADW werd uitgevoerd naar aanleiding van de constructie van de huidige gebouwen bracht belangrijke archeologische sporen aan het licht. Aangezien bij de uitbreiding nieuwe sporen verwacht werden, werd – teneinde de bouwplanning niet te verstoren – tijdig een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd.

Het doel van dit onderzoek was het inschatten van het archeologische potentieel van de zone en het onderzoeken van de uitgestrektheid van de bewoningssporen die bij het voorgaande onderzoek werd blootgelegd.

3. ADMINISTRATIEVE FICHE

NAAM OPDRACHTGEVER

Belgische Fruitveiling cvba, Provinciale Baan 46, 9120 Beveren

NAAM UITVOERDER:

Archeologische Dienst Waasland (heden Erfpunt – cel Onderzoek)

NAAM VERGUNNINGHOUDER:

Thierry Van Neste

ARCHEOLOGISCH DEPOT:

Archeologische Dienst Waasland (heden Onroerenderfgoeddepot Waasland)

PROJECTCODE:

2013/172

VINDPLAATSNAAM:

Vrasene - Belgische Fruitveiling 2013

PROVINCIE:

Oost-Vlaanderen

GEMEENTE:

Beveren

DEELGEMEENTE:

Vrasene

PLAATS:

Provinciale Baan

TOPONIEM:

Schoordam

COÖRDINATEN:

Noord: 213450,900

Oost: 137771,797

Zuid: 213335,062

West: 137682,665

KADASTRALE GEGEVENS:

Beveren, afdeling 4, sectie A, percelen 872A (partim), 875 (partim), 876A (partim), en sectie B, perceel 443A (partim)

TOPOGRAFISCHE LIGGING:

Zie §Fig. 2. Situering op de topografische kaart en het DHM Vlaanderen (bron: AGIV).4.2

BEGINDATUM:

24/04/2013

EINDDATUM:

26/04/2013

4. SITUERING

4.1. ALGEMENE SITUERING

Het onderzoeksgebied is gelegen langsheen de Blokstraatbeek, aan de achterzijde van de bestaande gebouwen van de Belgische Fruitveiling cvba aan de Provinciale Baan in Vrasene.

Kadastraal is het gebied gekend onder de gemeente Beveren, afdeling 4, sectie A, percelen 872A (partim), 875 (partim), 876A (partim) en 878 (partim en sectie B, perceel 443A (partim) (fig. 1).

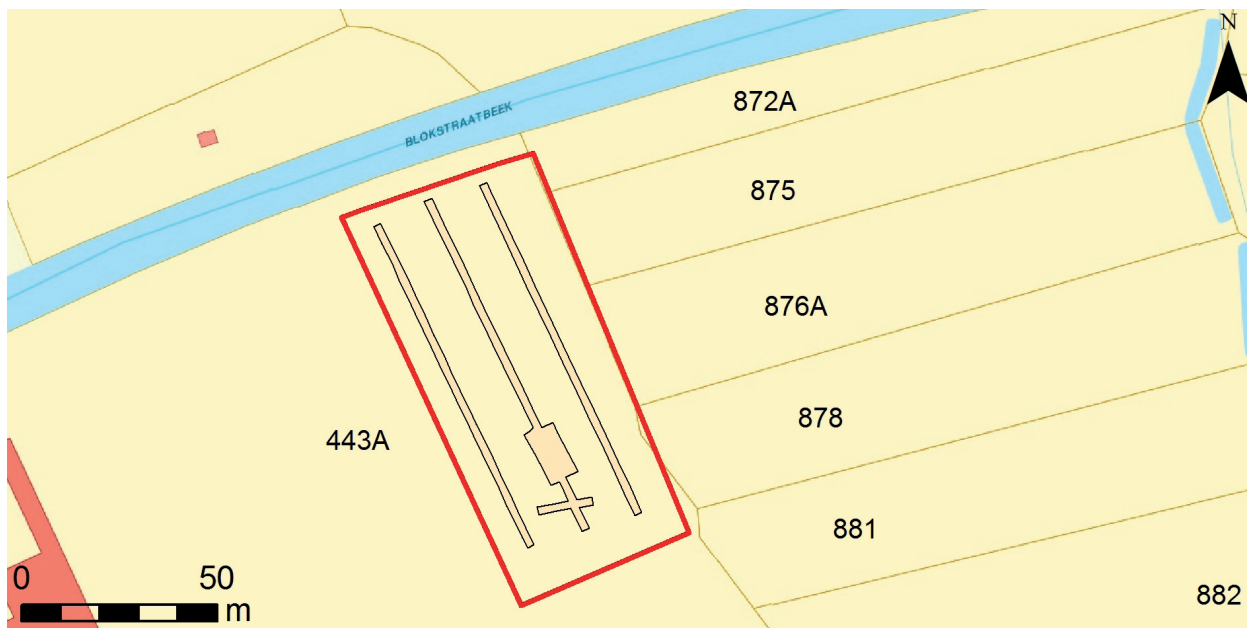

Fig. 1. Situering op het kadaster (bron: GRBviewer).

4.2. TOPOGRAFISCHE SITUERING

Het onderzoeksgebied bevindt zich aan de rand van de vallei van de Vrasenebeek, stroomafwaarts van de samenvloeiing met de Beverse beek (fig. 2). Ten noorden van het onderzoeksgebied loopt het Afwateringskanaal der Wase Polders.

4.3. GEOLOGISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING

Op de tertiairgeologische kaart valt het onderzoeksgebied binnen de Formatie van Lillo. Deze bestaat uit groen tot grijsbruin fijn zand met schelpen aan de basis¹.

Op de quartairgeologische kaart (fig. 3) zijn verschillende afzettingen zichtbaar waarvan de oudste te plaatsen zijn in het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) tot vroeg-Holoceen.

¹ S.N. 2002.

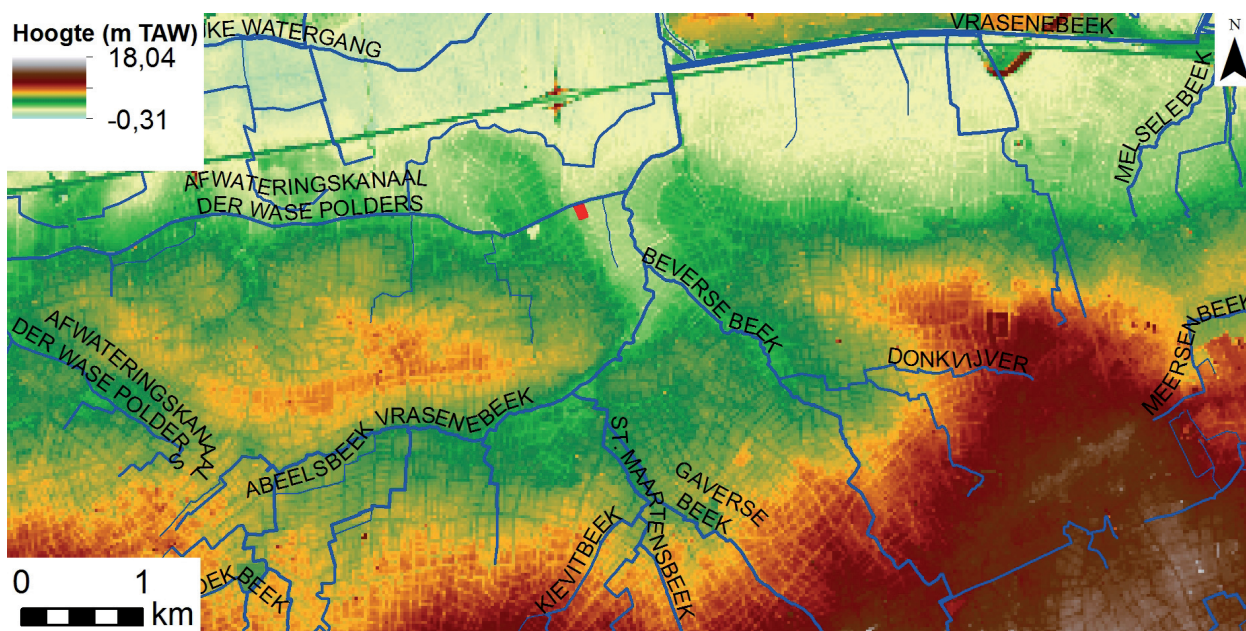

Fig. 2. Situering op de topografische kaart en het DHM Vlaanderen (bron: AGIV).

In de ruime omgeving werden eolische afzettingen gevonden (1). Deze bestonden hoofdzakelijk uit zand tot zandleem. Bovenop deze afzettingen waren in het noorden getijdenafzettingen zichtbaar (1c). In de vallei van de Vrasenebeek zijn ook fluviatiele afzettingen aanwezig (1e).

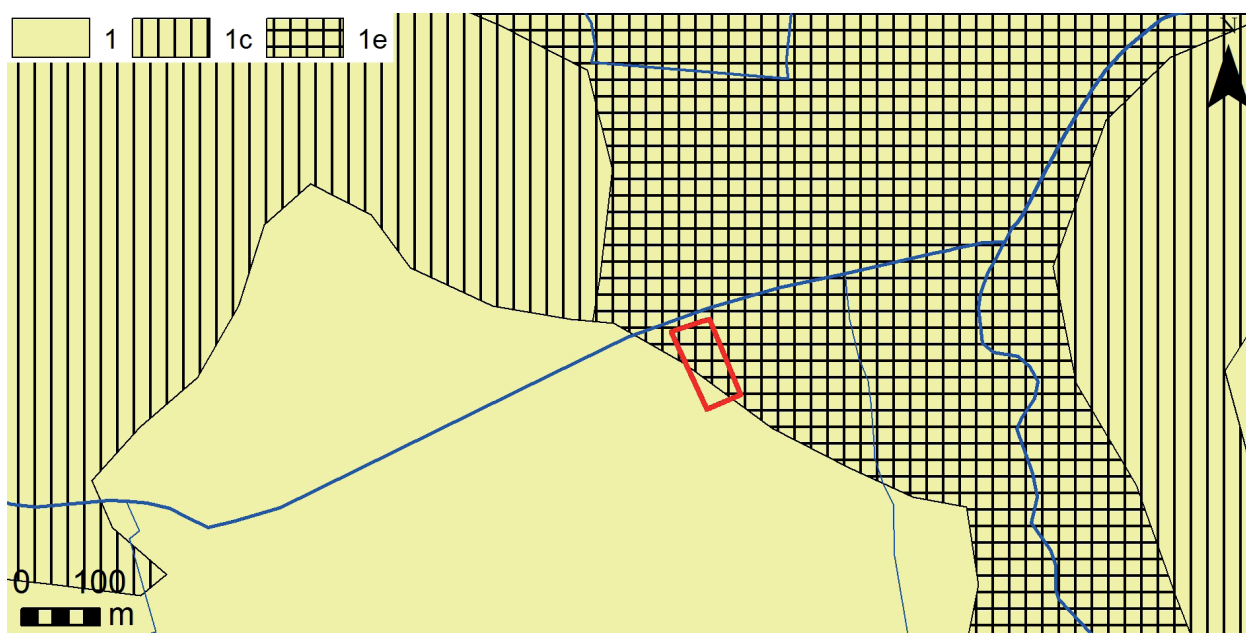

Fig. 3. Situering op de quartairgeologische kaart (bron: DOV).

Op de bodemkaart is het onderzoeksgebied te situeren binnen een zone die getypeerd wordt door natte zware klei (fig. 4). Het gaat hierbij om de fluviatiele en getijdenafzettingen waarvansprake op de quartairgeologische kaart. Buiten de vallei van de Vrasenebeek is er eerder sprake van vochtig zandleem en vochtig zand.

Fig. 4. Situering op de bodemkaart (bron: AGIV).

5. CONTEXT

5.1. HISTORISCHE CONTEXT

De oudste geschreven bron met betrekking tot Vrasene dateert uit de 12de eeuw. In de periode tussen 1149 en 1166 werd naar de plaats verwezen als *Vrasne*. In 1187 werd dit *Frasna* of *Frasena* en ook in 1196 werd de plaats *Frasne* genoemd. In 1223 werd de benaming *Frassene* gebruikt.

De naam heeft vermoedelijk betrekking op de ligging nabij de beek Verre. De naam van deze beek is meer dan waarschijnlijk afkomstig van het pre-Germaanse *Parris*. Een naam die op zijn beurt afkomstig zou zijn van het oudere *Parsis* en als oudste vorm *Parasis* had. Ook het toponiem Vrasene kan op deze wijze herleid worden tot het oude *Prasnâ*, het oudere *Prasinâ* en de oervorm *Parasinâ*. Deze naam zou afkomstig zijn van de zijstroom (de huidige Vrasenebeek) die dezelfde naam had als de hoofdstroom (de Verre of *Parasis*) met toevoeging van het suffix *-inâ*.

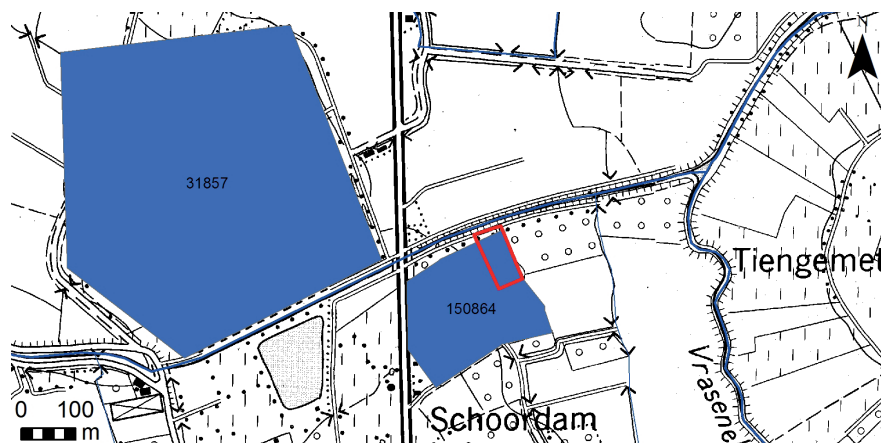
De betekenis van *pars-* kan worden herleid tot “kleur” (vb. het Duitse *Farbe*). De variant *opars-*, het Indo-Europese *bhars-*, werd ook in het Latijn gebruikt bij de benaming voor ijzer, namelijk *ferrum*. De metaalnamen zijn hoofdzakelijk gebaseerd op kleurnamen. Zo is ijzer vernoemd naar de roestige rode kleur van ijzererts. Op basis van deze vaststellingen kan vermoed worden dat de Verre, en daarna ook Vrasene, vernoemd zijn naar de toenmalige bodem die vermoedelijk roestrood kleurde door de aanwezigheid van ijzeroer. Indien de naam Vrasene effectief een pre-Germaanse oorsprong heeft, kan gesteld worden dat de plaats reeds voor de 2de eeuw v.C. bewoond of gekend was².

5.2. ARCHEOLOGISCHE CONTEXT

Archeologisch gezien betreft het een zeer interessante omgeving (fig. 5). Aan de overkant van de Provinciale Baan werden in 1994 verschillende losse vondsten van ijzertijdaardewerk ingezameld (CAI³: 31857).

Het archeologische onderzoek van de terreinen van Profruco (CAI: 150864) in 2007 en 2008 bracht een grafheuvel uit de vroege tot midden-bronstijd en meerdere nederzettingssporen uit de ijzertijd en Gallo-Romeinse periode aan het licht.

Fig. 5. De situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van gekende sites in de CAI (bron: CAI).

2 Gysseling 1985, 155–158.

3 CAI: Centrale Archeologische Inventaris.

6. ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

6.1. METHODOLOGIE

Om de archeologische potentie van het onderzoeksgebied te bepalen, werden in totaal drie proefsleuven aangelegd met een rupskraan met platte bak. De sleuven waren NNW-ZZO-georiënteerd en hadden een tussenafstand van ± 15 m.

Ter hoogte van enkele potentieel interessante sporen werden in werkput 2 twee kijkvensters aangelegd voor verder onderzoek. Verschillende van deze sporen werden gecoupeerd om een duidelijker zicht te krijgen op hun mogelijke oorsprong.

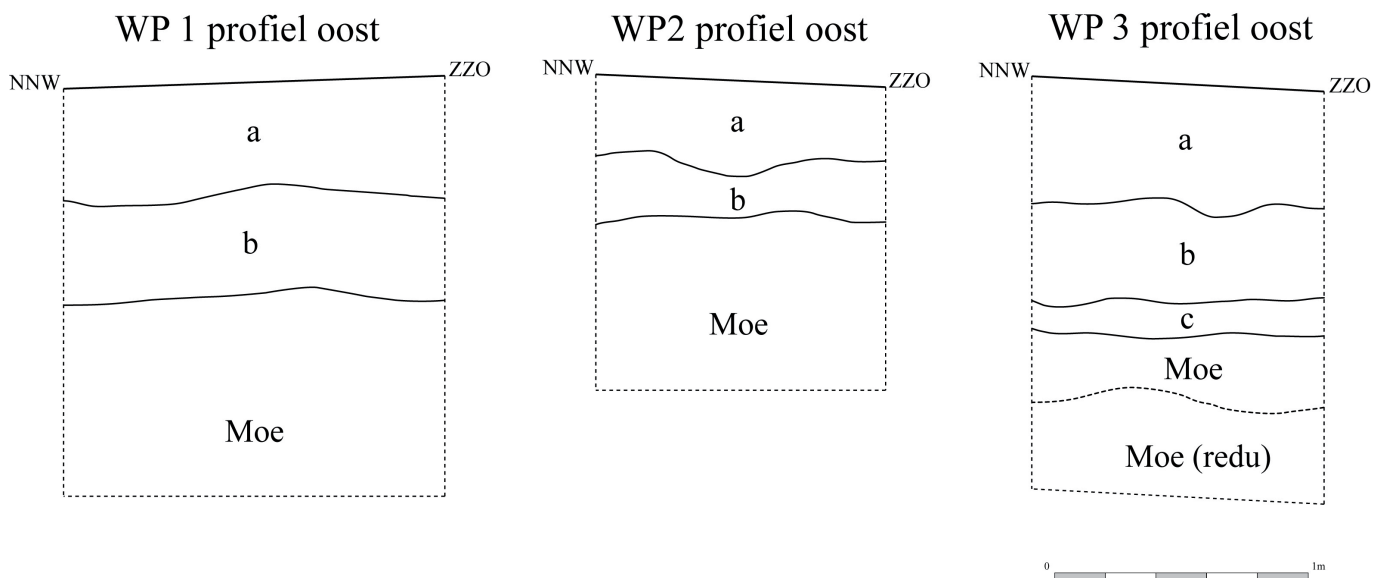
In elke sleuf werd een zone zonder sporen plaatselijk verdiept om een beter inzicht te krijgen in de ondergrond.

6.2. ONDERZOEKSRÉSULTATEN

6.2.1. Bodemkundige vaststellingen

De kleiige bodem waarvan sprake op de bodemkaart werd over het gehele onderzoeksgebied aangetroffen, ook in het zuidelijke deel (laag b, fig. 6). Vermoedelijk kunnen deze kleiige afzettingen gelinkt worden aan de inundatie van de poldergebieden in de Tachtigjarige Oorlog naar aanleiding van het beleg van Antwerpen door Alexander Farnese. Bovenaan was deze klei opgenomen in de ploeglaag, waarin ook een licht zandige component opgemerkt werd (laag a).

Fig. 6. Putwandprofielen van de drie werkputten.

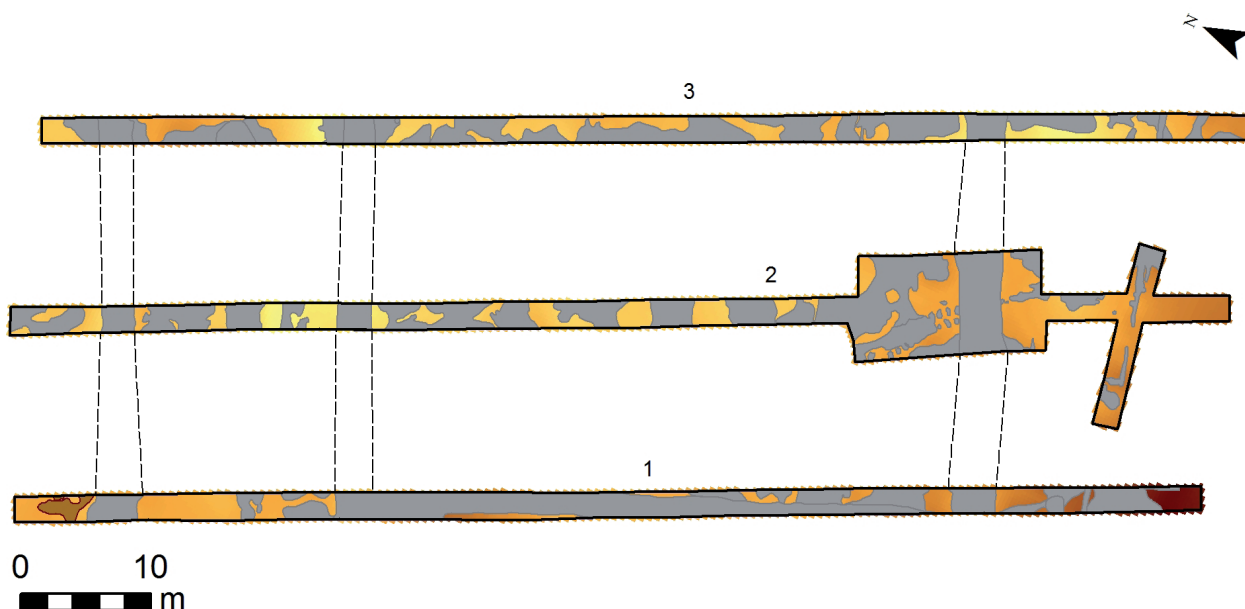

Onder de klei werden de eolische afzettingen waargenomen (Moe). Het ging steeds om een zandig lemige tot lemige textuur.

6.2.2. Archeologische vaststellingen

In alle sleuven werden sporen gevonden met een erg onregelmatige vorm (fig. 7). Deze werden steeds gekenmerkt door een lichtgrijze tot donkergrijze vulling. Voor het tekenen van het putwandprofiel in werkput 3 werd één van deze sporen deels doorsneden. In het profiel was duidelijk dat het spoor slechts een tiental centimeter diep was (fig. 6).

Fig. 7. Allesporenkaart.

In enkele van deze sporen werden artefacten aangetroffen. Meestal ging het om aardewerk dat duidelijk handgevormd was in de traditie van ijzertijdaardewerk. Daarnaast kwam ook organisch materiaal voor.

Aan de sporen kan geen vaststaande functie toegeschreven worden. Waarschijnlijk gaat het echter om een oude cultuurlaag die op de meeste plaatsen iets dieper bewaard is gebleven. Gezien de artefacten die in de sporen terug te vinden waren, lijkt een verband met de vondsten langsheen de Provinciale Baan niet uit te sluiten. Het is dan ook waarschijnlijk dat de sporen in deze werkputten restanten zijn van het ruimere bewoningsareaal dat bij de nederzetting(en) van Vrasene-Profruco hoorde.

In combinatie met de topografische kaart leidt dit tot de conclusie dat de bewoning geconcentreerd was op de hoger gelegen gronden, terwijl het lager gelegen gebied eerder extensief gebruikt werd..

In het zuidelijke deel van werkput 2 werden verschillende sporen aangetroffen die mogelijk archeologisch interessant konden zijn. Naar aanleiding hiervan werden enkele kijkvensters aangelegd (fig. 8). Een eerste kijkvenster werd getrokken ter hoogte van spoor 18. Vanwege de langwerpige smalle vorm werd vermoed dat het om een greppel kon gaan. Bij het volgen van het spoor bleek de vorm echter te onregelmatig om effectief een greppel te zijn. Waarschijnlijk maakt ook dit spoor deel uit van de oude cultuurlaag.

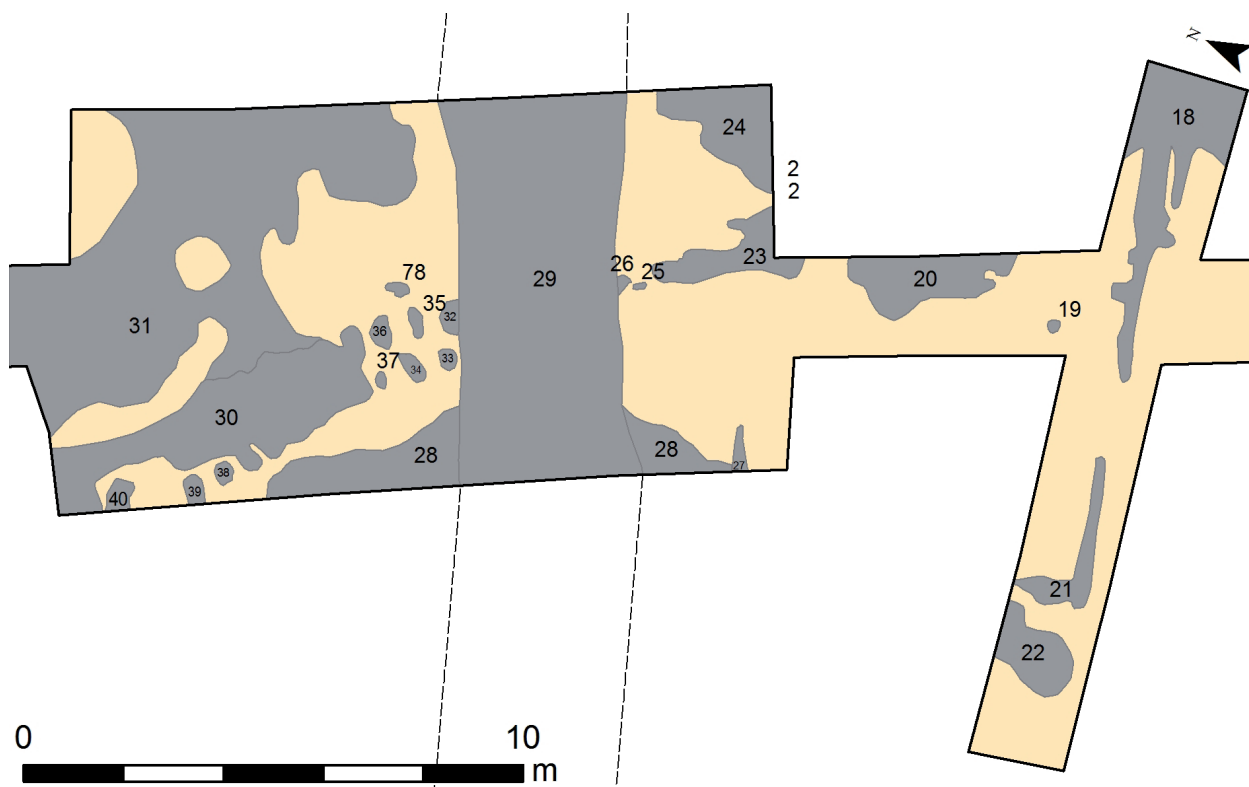

Fig. 8. Sporen in de kijkvensters van sleuf 2.

Enkele meters naar het noorden toe kwamen verschillende circulaire tot ovale sporen aan het licht. Ook hier werd de werkput plaatselijk uitgebreid. In het noordwestelijke deel van dit tweede kijkvenster werden nog enkele soortgelijke sporen gevonden.

Het couperen van de sporen toonde aan dat het om meestal erg ondiepe sporen ging (fig. 9). Meerdere sporen hadden een onregelmatige bodem. Een functie als paalkuil lijkt eerder onwaarschijnlijk. Vermoedelijk hebben ook deze sporen eenzelfde oorsprong als de grotere sporen die tijdens het onderzoek aan het licht kwamen.

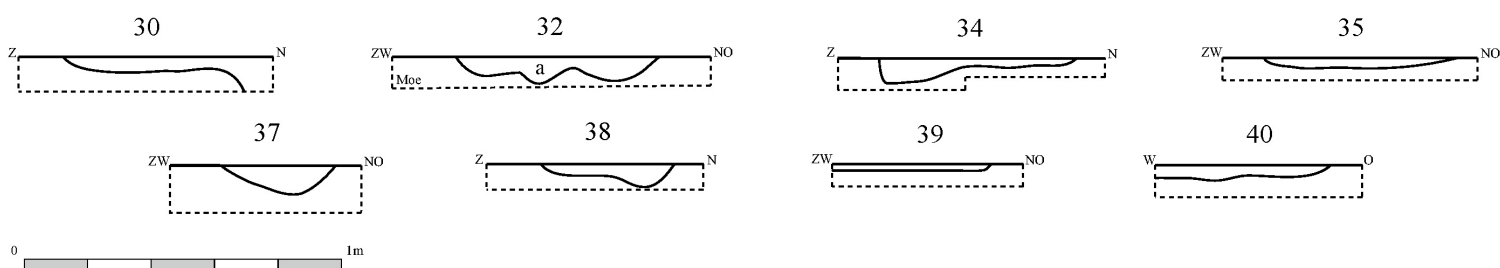
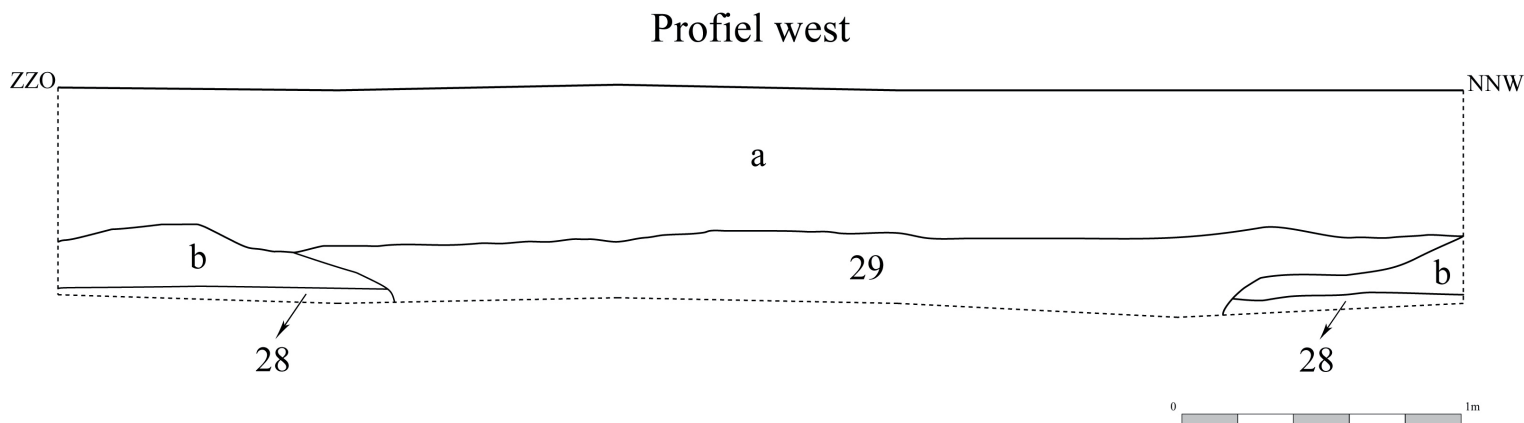

Fig. 9. Coupes van de sporen in het tweede kijkvenster van werkput 2.

Naast de sporen met grijze (zand)leemvulling werden enkel sporen met een kleiige vulling aangetroffen. Het betreft drie verschillende grachten die doorheen de verschillende werkputten gevolgd kunnen worden en een WZW-ONO-oriëntatie hadden (fig. 7). De centrale gracht (spoor 8) boog af of had een vertakking die doorheen een groot deel van werkput 1 gevolgd kon worden, deze had een NNW-ZZO-oriëntatie.

Fig. 10. Spoor 29 in het putwandprofiel van werkput 2.

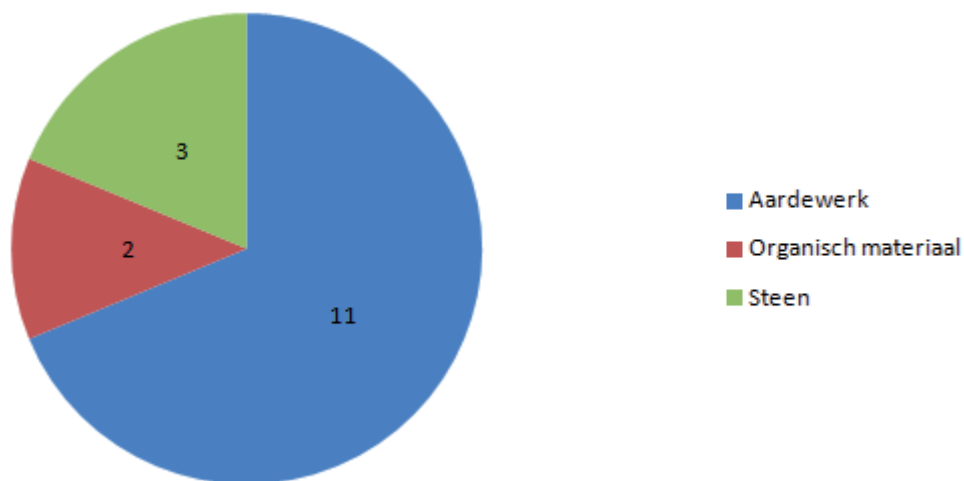
Op basis van het putwandprofiel dat in werkput 2 werd opgesteld (fig. 10), kon worden vastgesteld dat de grachten de postmiddeleeuwse kleisedimenten doorsneden en dus recenter dan het einde van de 16de eeuw zijn. Vanwege het gebrek aan goed dateerbare vondsten was een preciezere datering van de grachten niet mogelijk.

6.2.3. Assessment en basisanalyse van de vondsten en stalen

Fig. 11. Verdeling van de vondsten per categorie.

In de oude cultuurlaag werden verschillende artefacten aangetroffen. Het betreft hoofdzakelijk aardewerk, maar ook vuurstenen artefacten en organisch materiaal kwamen voor (fig. 11). Naast de vondsten in de sporen werden verscheidene strooivondsten gevonden.

In totaal was er sprake van 11 aardewerkfragmenten. Slechts één fragment werd buiten context gevonden. Telkens gaat het om handgevormd aardewerk dat eerder in de ijzertijdtraditie te plaatsen is (fig. 12).

In sporen 31 en 34 werden tanden teruggevonden (fig. 13). In beide gevallen gaat het met zekerheid om dierlijke restanten. Van welke dieren de tanden afkomstig zijn, is echter niet vastgesteld.

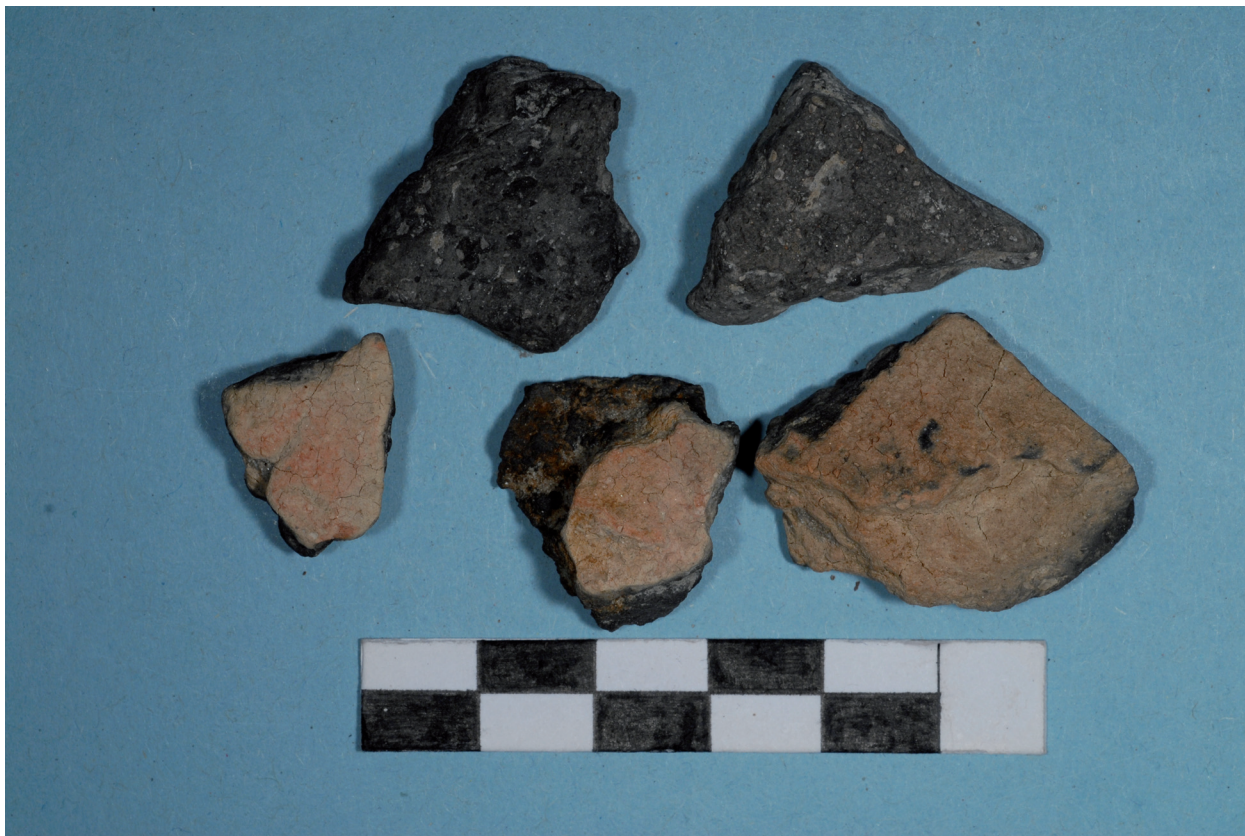

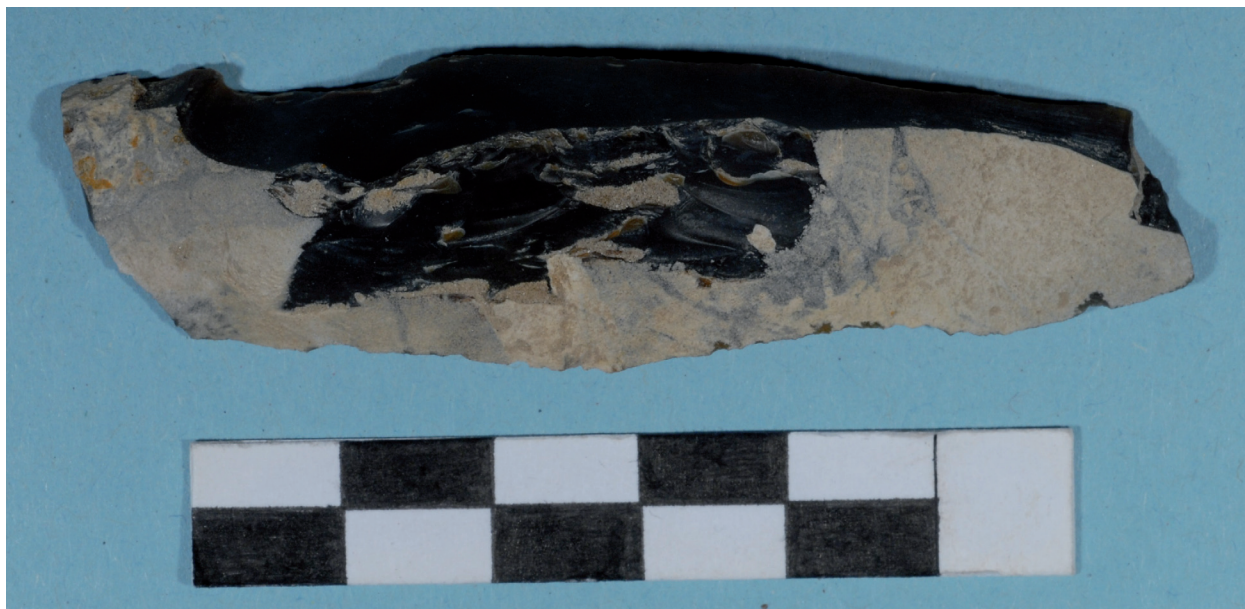
Fig. 12. Het aardewerk uit spoor 63 (foto: ADW).

Fig. 13. Dierlijke tanden (foto: ADW).

Als laatste zijn drie vuurstenen voorwerpen te vermelden. Alle werden ze buiten context gevonden. In één geval gaat het duidelijk om een corticale kling met een grootte van 7,7 x 2 cm (fig. 14). Een ander fragment is mogelijk te interpreteren als schrabber maar het lijkt eerder waarschijnlijk dat deze een natuurlijke oorsprong heeft. De laatste vondst had zeker een natuurlijke oorsprong en kan buiten beschouwing gelaten worden.

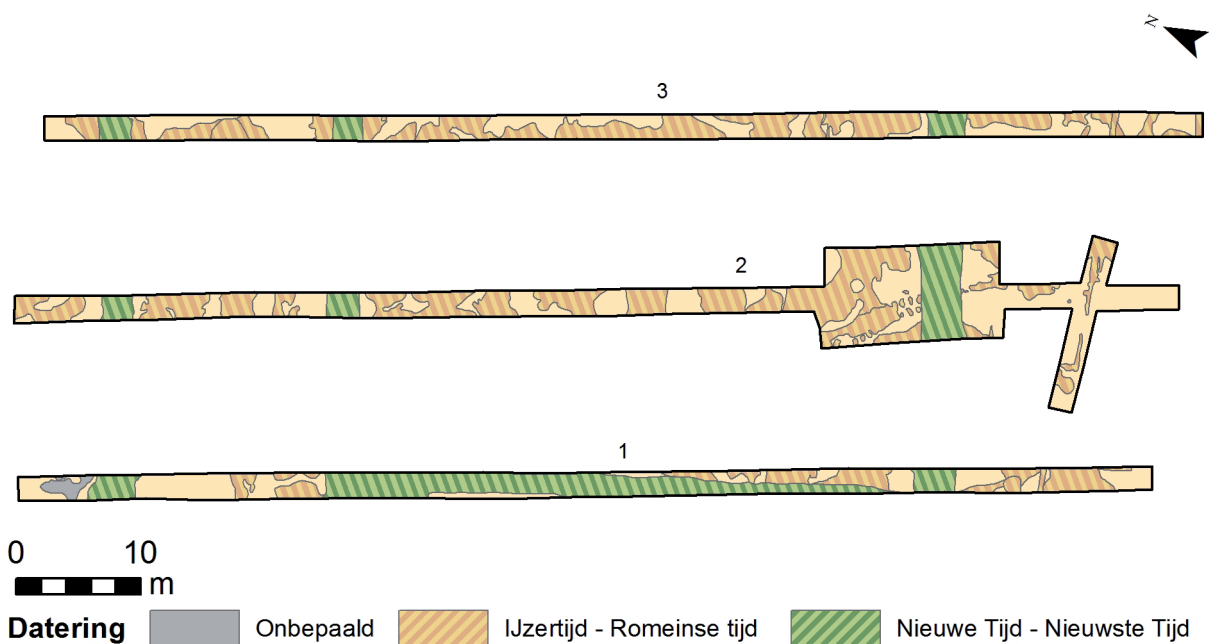
Fig. 14. Kling in vuursteen (foto: ADW).

6.2.4. Chronologie en datering

De meeste sporen kunnen vermoedelijk geïnterpreteerd worden als een oude cultuurlaag. Op basis van de vondsten die met deze laag geassocieerd worden, lijkt ze te dateren in de ijzertijd of Gallo-Romeinse periode (fig. 15).

Fig. 15. Datering van de sporen

De klei die de oude cultuurlaag afdekte, kan vermoedelijk gedateerd worden op het einde van de 16de eeuw. Aangezien de grachten deze kleilaag doorsneden, lijken ze te dateren in de Nieuwe Tijd tot Nieuwste Tijd, met een vroegste datering op het einde van de 16de – begin 17de eeuw.

6.2.5. Bewaringstoestand

Vanwege de inundatie tijdens de Tachtigjarige Oorlog is het oude loopvlak zeer goed bewaard gebleven. Behalve de oude cultuurlaag werden geen archeologische sporen aangetroffen.

6.2.6. Afbakening van de site

Binnen het onderzoeksgebied werden geen archeologische sporen gevonden die aanleiding geven tot een vlakdekkend onderzoek.

7. SYNTHESE

Naar aanleiding van de geplande bouw van een loods door de Belgische Fruitveiling cvba werd een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd door de Archeologische Dienst Waasland.

Tijdens het onderzoek, dat duurde van 24 tot en met 26 april, werden een oude cultuurlaag en enkele grachten uit de Nieuwe tot Nieuwste Tijd gevonden. Er werden geen belangrijke archeologische waarden aangetroffen.

8. ADVIES

Binnen het onderzoeksgebied bevinden zich geen belangrijke archeologische waarden die aanleiding geven tot verder onderzoek. Dientengevolge kunnen de percelen die kadastraal gekend zijn onder de gemeente Beveren, afdeling 4, sectie A, percelen 872A (partim), 875 (partim), 876A (partim) en 878 (partim) en sectie B, perceel 443A (partim) worden vrijgegeven voor aanvang van de werken.

Gezien de archeologische relevantie van de omgeving wordt echter geadviseerd om toekomstige bodemingrepen steeds vooraf te laten gaan door een archeologisch vooronderzoek.

9. SAMENVATTING

Tijdens het archeologische vooronderzoek van de site Belgische Fruitveiling cvba te Vrasene werden restanten van een cultuurlaag uit de ijzertijd – Gallo-Romeinse periode en enkele grachten uit de Nieuwe tot Nieuwste Tijd aangetroffen. Vermoedelijk maakte het onderzoeksgebied deel uit van het ruimere bewoningsareaal van de nederzettingen die zich op de hoger gelegen gronden langsheen de Provinciale Baan bevonden.

10. BIBLIOGRAFIE

BOGEMANS F. 2005: *Quartaargeologische overzichtskaart van Vlaanderen 1/200.000*, Brussel, België: DOV [shapefile]

GYSELING M. 1985: De namen Verre, Verrebroek en Vrasene, *Het land van Beveren* 28. 4, 155-158.

GDI-VLAANDEREN 2002: *Vectoriële versie van de Tertiaire geologische kaart. (1.0)*. Brussel, België: Vlaamse overheid - departement LNE – ALBON [shapefile]

GDI-VLAANDEREN 2006: *Digitaal hoogtemodel van Vlaanderen. (1.0)*. Brussel, België: MOW-Afd WL, VMM-Afd Water en AGIV [shapefile].

GDI-VLAANDEREN 2011: *GDViewer*. (AGIV) [online], <http://ogc.beta.agiv.be/GDViewer/>, (geraadpleegd op 22 april 2013)

GDI-VLAANDEREN 2013: *Centrale Archeologische Inventaris*. (Onroerend Erfgoed) [shapefile], <http://cai.erfgoed.net/>, (geraadpleegd op 1 april 2013)

11. BIJLAGEN

ALLESPORENKAART (PDF)

LIJSTEN

SPORENLIJST

FOTOLIJST

VONDSTENLIJST

STALENLIJST

TEKENINGENLIJST

FOTO'S

TEKENINGEN

GIS-BESTANDEN